

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Türkiye'nin dört bir yanında etkisini giderek artıran tarımsal üretim krizi; artan girdi maliyetleri, geç ve yetersiz açıklanan taban fiyatlar, hayvancılık sektöründe damızlık materyalin kesime gönderilmesiyle derinleşen yapısal sorunlar, süt üreticilerinin üretimden kopma riski ve tüm bu tabloya rağmen sürdürülen kontrolsüz hayvan ithalatı politikaları ile daha da ağırlaşmaktadır. Tarımsal sürdürülebilirliği tehdit eden bu çok yönlü krizlerin etkilerinin tespit edilmesi, üretici kayıplarının belirlenmesi, kamu desteklerinin yeterliliğinin değerlendirilmesi ve bütüncül çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Bülent KAYA
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanı

GEREKÇE

Tarım sektörü, stratejik önemi haiz olmakla birlikte ülke ekonomisinin, kırsal istihdamın ve gıda arz güvenliğinin temel yapıtaşdır. Ancak son yıllarda uygulanan kısa vadeli, öngörüsüz ve dışa bağımlı politikalar, üretim süreçlerini sürdürülemez hale getirmiş, çiftçinin üretimden kopmasına, hayvancılığın yapısal kriz içerisine girmesine ve tarımın giderek ithalata bağımlı bir yapıya evrilmesine neden olmuştur.

2025 üretim sezonu itibarıyla gübre, mazot, yem, zirai ilaç, elektrik ve sulama hizmetleri gibi temel tarımsal girdilerde yaşanan yüksek oranlı fiyat artışları, çiftçilerin üretim planlamasını olumsuz

etkilemektedir. Sebze-meyveden, tahıllara, yem bitkilerinden, endüstriyel ürünlere kadar geniş bir yelpazede üretim maliyetleri önceki yıllara kıyasla ciddi oranlarda artış göstermiştir. Bu artış, özellikle tarla bitkileri üretiminde sürdürülebilirliği tehdit eder boyuta ulaşmıştır. Örneğin, buğday üretiminde 2025 yılı itibarıyla kilogram başına üretim maliyeti 11 TL seviyelerine yükselmiştir. Neredeyse hasat dönemine girilmiş olmasına rağmen buğday için hâlâ taban fiyat açıklanmamıştır. Fiyat belirsizliği, üreticiyi maliyetini dahi karşılayamama riskiyle karşı karşıya bırakmakta; aynı zamanda piyasa istikrarını ve arz güvenliğini tehdit etmektedir.

Yaş çay üreticileri açısından da benzer bir sorun söz konusudur. 2025 yılı yaş çay alım fiyatı kilogram başına **25,44 TL (prim dahil)** olarak açıklanmış, ancak geçmiş yıllarda uygulanan kilogram başına prim desteği bu yıl kaldırılmıştır. Bu durum, üretici maliyetlerinin ve enflasyonun altında kalan fiyatla birlikte değerlendirildiğinde, sektöre verilen kamu desteğinin zayıfladığını ve üreticinin gelir kaybına uğradığını göstermektedir.

Hayvancılık sektörü, özellikle süt üretimi açısından derinleşen bir kriz içindedir. Girdi maliyetlerindeki sürekli artışa rağmen üretici fiyatlarının bu artışa paralel olarak güncellenmemesi, süt üreticilerini sürdürülebilir üretim yapamaz hale getirmiştir. Ulusal Süt Konseyi (USK), Ocak 2025 itibarıyla %3,6 yağ ve %3,2 protein içeriğine sahip soğutulmuş çiğ süt için litre başına **17,15 TL** referans fiyat açıklamıştır. Ancak bu fiyat, yalnızca süt sanayisinin güçlü olduğu belli başlı merkezlerde uygulanabilmekte; Türkiye'nin birçok kırsal bölgesinde, özellikle sanayi ve soğuk zincir altyapısının yetersiz olduğu yerlerde üretici fiyatları 10-12 TL bandına kadar gerilemektedir.

Üretim maliyetlerinin litre başına 17-18 TL seviyelerine ulaştığı bir ortamda bu fark, üreticiyi zararına üretime zorlamakta, süt-yem paritesini üretici aleyhine bozmaktadır. 1 litre süt karşılığında 1 kilogram yem dahi temin edemeyen üretici, dişi hayvanlarını kesime göndermek zorunda kalmakta, uzun yıllar içerisinde oluşturulmuş damızlık hayvan varlığı hızla erimektedir. Bu süreç, yalnızca bugünkü üretim kapasitesini değil, orta vadede ülkenin hayvancılık altyapısını ve gıda arz güvenliğini de tehdit etmektedir.

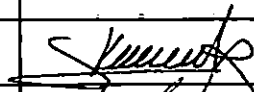
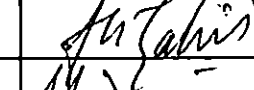
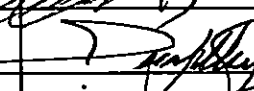
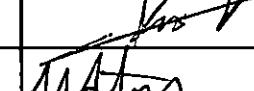
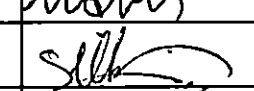
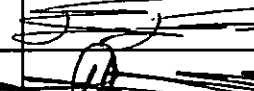
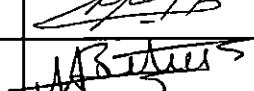
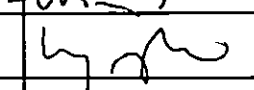
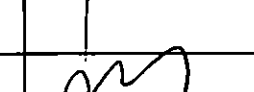
Hayvancılık sektöründe yaşanan yapısal sorunlara karşın, hükümetin temel müdahale aracı hâlâ sıfır gümrüklü hayvan ve et ithalatı olmaya devam etmektedir. Et ve Süt Kurumu (ESK) aracılığıyla sürdürülen bu politikalar, içerideki üreticinin karşı karşıya kaldığı maliyet baskısını görmezden gelirken, sektörde yapısal bir çözüm üretmekten uzak bir yaklaşıma işaret etmektedir. Nitekim ESK, daha 2025 yılına girilmeden hemen önce, 520 bin baş büyükbaş hayvan ithalatı

yapılacağını kamuoyuna duyurarak, aslında iç üretim dengesinin ne ölçüde tahrip edildiğini kendisi teyit etmiştir. Bu uygulamalar kısa vadede piyasada arzı artırıyor gibi görünse de uzun vadede yerli üreticinin piyasa dışına itilmesine, hayvancılığın ekonomik cazibesini yitirmesine ve ülkenin et temininde ithalata bağımlı hale gelmesine yol açmaktadır. İçeride üretim yapan çiftçinin artan maliyetler ve düşük alım fiyatlarıyla baş başa bırakıldığı bir ortamda, ithalatla fiyat istikrarı sağlanması mümkün değildir. Aksine, bu politika yerli üretimi sürdürülemez hale getirmekte, ülkenin tarımsal egemenliğini zayıflatmaktadır. Öte yandan, tarımsal destekleme bütçesi üreticinin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.

Özellikle kırsal alanda yaşanan bu çok yönlü sorunlar, yalnızca ekonomik bir krize değil; aynı zamanda kırsaldan kente göçü hızlandıran sosyolojik bir değişime de neden olmaktadır. Tarımsal bilgi birikimi kaybedilmekte, üretici profili yaşlanmakta, genç nüfus tarımdan uzaklaşmaktadır. Bu tablo, ülkenin orta ve uzun vadeli gıda güvencesi açısından ciddi bir risk teşkil etmektedir.

Bu çerçevede;

- Tarım sektöründeki maliyet yapısının detaylı olarak incelenmesi,
- Taban fiyat politikalarının belirlenme sürecindeki sorunların tespit edilmesi,
- Süt ve et üreticilerinin sürdürülebilir üretim yapabilmesini sağlayacak mekanizmaların oluşturulması,
- Damızlık materyalin korunmasına yönelik politikaların yetersizliğinin ortaya konması,
- Hayvan ithalatı politikalarının içerideki üretim sistemi üzerindeki etkisinin analiz edilmesi,
- Tarımsal desteklerin etkinliğinin değerlendirilmesi,
- Ve gıda güvenliğine yönelik bütüncül politikaların ivedilikle oluşturulması elzemdir.

SN	MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
1	SADULLAH KISACIK	ADANA	
2	İDRİS ŞAHİN	ANKARA	
3	MESUT DOĞAN	ANKARA	
4	SADULLAH ERGİN	ANKARA	
5	ŞERAFETTİN KILIÇ	ANTALYA	
6	CEMALETTİN KANİ TORUN	BURSA	
7	MEHMET ATMACA	BURSA	
8	SEMA SİLKİN ÜN	DENİZLİ	
9	ERTUĞRUL KAYA	GAZİANTEP	
10	NECMETTİN ÇALIŞKAN	HATAY	
11	BÜLENT KAYA	İSTANBUL	
12	DOĞAN DEMİR	İSTANBUL	
13	ELİF ESEN	İSTANBUL	
14	HASAN KARAL	İSTANBUL	
15	MEDENİ YILMAZ	İSTANBUL	
16	MUSTAFA KAYA	İSTANBUL	
17	BİROL AYDIN	İSTANBUL	
18	MUSTAFA BİLİCİ	İZMİR	
19	İRFAN KARATUTLU	KAHRAMANMARAŞ	
20			
21	MEHMET EMİN EKMEN	MERSİN	
22	SELÇUK ÖZDAĞ	MUĞLA	
23	MEHMET KARAMAN	SAMSUN	
24	CEM AVŞAR	TEKİRDAĞ	